



De dalt a baix i d'esquerra a dreta, dues imatges de les obres de l'Octubre, amb la torre i la muralla islàmica al soterrani. Una recreació de la muralla islàmica, la barbacana i el pas de ronda entre si, corresponent a un tram del carrer Trinquet de Cavallers de València (*Las murallas árabes de València*, Quaderns de Difusió Arqueològica de l'Ajuntament de València). Al costat, l'arqueòloga Conxa Camps, amb la volta del "vall cobert" al fons.

El sistema defensiu de la ciutat de València en època islàmica, més les reparacions posteriors: les obres a l'antic edifici El Siglo, futur Octubre, han posat al descobert un conjunt arqueològic que per primera vegada es presenta complet.

S'obre la muralla de València

Les obres avancen. I, a mesura que ho fan, a més de despertar expectatives, desvetllen tresors insospitats. L'edifici dels antics grans magatzems tèxtils El Siglo, al cor de la ciutat de València, és remodelat, amb l'impuls d'Acció Cultural del País Valencià i de l'Institució Cívica i de Pensament Joan Fuster, per esdevenir centre de cultura contemporània i difusió cívica amb el nom d'Octubre. Les

obres, que van a bon ritme, tot preservant els trets característics —i protegits— que converteixen en singular una construcció alçada a començament del segle XX, amb elements modernistes i racionalistes, han descobert una petita joia arqueològica: al soterrani de l'edifici, futura sala d'actes i exposicions, la història de la ciutat ha fet acte de presència en forma de muralla. De muralla i barbacana i fossat. I vall cobert.

“La ubicació del solar i el fet que abraça tot l'ample de l'illa –explica Conxa Camps, arqueòloga encarregada de l'excavació, preceptiva per llei en tota la zona– feia preveure l'aparició de la muralla islàmica”. No se sabia, però, en quin estat de conservació es trobarien les restes: en construir l'edifici, cent anys enrere, no van filar prim i les obres del soterrani van trinxar la muralla històrica. “Però no van fer de més –apunta Conxa Camps amb mig somriure–: no és fàcil, picar la muralla, i per això, quan hem tret el terra de formigó, encara hi hem trobat, intacte, un metre d'alçada”.

L'handicap del qual es partia –una cota de -2,87 metres respecte del nivell del carrer– ha estat, tanmateix, superat pel conjunt que aquest espai amagava: la muralla islàmica de la ciutat està ben documentada; s'han trobat torres; fragments de barbacana (fortificació davant de la muralla que obliga els possibles assaltants a esgraonar l'ofensiva). “El que és innovador en aquest cas –continua Camps– és que ací tenim el sistema defensiu complet. I que, a més del conjunt, hi trobem també la seua evolució, amb les successives reparacions, el cobriment del fossat..., tot.”

De la muralla al vall cobert. Efectivament. Tot i que les primeres proves no havien encertat a trobar indicis del que hi havia sota l'edifici (en aquest cas sí que sol venir d'un pam), en alçar el terra van aflorar les estructures arqueològiques: al sector nord, un tram de muralla (13 metres de longitud i 1,45 d'amplària) i una torre de planta quadrada (amb 4,30 metres per costat) “folrada exteriorment per un reforç en angle de tàpia de formigó”. Davant de la muralla, i recorrent-la en paral·lel a 3,20 metres de distància, s'hi han trobat les restes de la barbacana (constituïda per “dos murs de formigó amb un ompliment interior de terra compactada”, explicita l'arqueòloga). En aquest cas, a més, s'ha detectat que el mur que donava al fossat posterior havia desaparegut a causa de la construcció d'un mur de maçoneries i morter “que, sens dubte –continua Conxa Camps–, va constituir una reparació de la barbacana en aquest sector de la ciutat, probablement ja en època cristiana”. I ja som al fossat, que s'obria des d'aquest mur de la

barbacana fins a 13 metres més enllà, en direcció sud (devers on actualment hi ha el carrer de Sant Ferran), on s'ha trobat un altre pany de paret que delimita l'amplària d'aquest element defensiu, que ens cal imaginar ple d'aigua en el seu moment. I aquest és un altre dels elements innovadors de les troballes a l'Octubre: fins ara no s'havia pogut documentar en cap banda aquest segon mur del fossat ni, per tant, el seu límit.

Després de la conquesta per les tropes de Jaume I i de la construcció, ja al segle XIV, d'un nou cercle defensiu –que abraçava un perímetre més extens que el de l'antiga muralla islàmica–, el fossat, que s'havia quedat sense raó de ser, es va integrar a la xarxa de clavegueram. Es van vendre parcel·les arran de la vella muralla per edificar: els trossos als quals corresponia terreny al fossat es van reomplir parcialment, i se'n va reutilitzar l'espai central, cobert per una volta i convertit en sèquia: naixia així el “vall cobert”, amb una amplària de 3,90 metres. En construir el soterrani dels magatzems tèxtils El Siglo, es va destruir la volta medieval, però ara se n'ha trobat el rastre en un mur que pertany a un edifici lateral. Com que se'n coneix la cota exacta, i perquè qualsevol visitant pugui fer-se càrrec d'aquesta antiga construcció, els promotors de l'edifici Octubre, amb l'assessorament de Conxa Camps, tenen previst de realitzar una reproducció de la marca de la volta al cantó oposat de l'original, allà on continuava el “vall cobert”.

De fet, una altra de les novetats que aportarà l'obertura del futur Octubre serà la museïtzació del conjunt. Es conservaran tots els elements protegits, però, a més, n'hi haurà que es mostraran de manera adequada: hi haurà un espai d'exhibició permanent, que coincidirà amb la sala d'exposicions ja prevista i que mostrarà, destaca Camps, “el conjunt del sistema de defensa islàmica de València, del qual fins ara no se n'havia museïtzat cap tros. Hi haurà una guia didàctica i alhora rigorosa que permeti al visitant fer-se una idea del sistema complet, cosa que ara per ara no tenia la ciutat”. Ara per ara. Fins a l'hora de l'Octubre.

Núria Cadenas

Breus



El CAT tanca tretze mesos per obres de reforma

El 28 de juny, el CAT (Centre Artesà Tradicionari) de Barcelona farà una gran festa folk per acomiadar la seva sala, que serà reformada de cap a peus, així com tota la seu. Seran 12 hores de música folk. Pels tres escenaris que s'hi muntaran passaran més de 50 grups i artistes, els més coneguts: d'Arnella i Francesc Ribera a Miquel Gil, Quico el Célio i La Carrau. Les obres de rehabilitació arquitectònica duraran tretze mesos. El nou CAT obrirà les seves portes de nou el més d'octubre del 2006.

L'art del circ arriba al MNAC amb Circus Klezmer

En el marc de les activitats organitzades a l'entorn de l'exposició “Brücke, el naixement de l'expressionisme alemany”, el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) acollirà l'espectacle *Circus Klezmer*. Un casament en clau de circ a ritme de música Klezmer, una producció de l'Ateneu Popular de Nou Barris. El món del circ i el cabaret inspiraren els artistes del grup Brücke, els pioners de l'expressionisme alemany. Les representacions seran a la sala Oval del MNAC el 30 de juny i l'1 de juliol.

Satué, a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts

El 22 de juny, dimecres, el prestigiós dissenyador Enric Satué llegirà el discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, entitat que vetlla per la conservació i l'estudi del patrimoni historico-artístic del Principat de Catalunya.